

М. В. Семенов

здобувач I курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальність «Менеджмент»

Науковий керівник: д. е. н., проф. Є. І. Масленніков

КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасній системі управління підприємством контроль виступає ключовим елементом управлінського циклу, забезпечуючи зворотний зв'язок, об'єктивну оцінку результатів діяльності та основу для прийняття обґрунтованих управлінських

рішень. Ефективна система контролю дозволяє своєчасно виявляти відхилення від запланованих показників, аналізувати причини їх виникнення та оперативно коригувати дії підприємства відповідно до змін внутрішнього і зовнішнього середовища.

«Відомий факт, що саме за: ефективністю прийнятого управлінського рішення повинен бути контроль (з точки зору власника, інвестора), пошуком можливих резервів розвитку бізнесу, захистом своїх активів, недопущення відхилень від бізнес-цілі, виявленням та попередженням помилок, забезпечення достовірної аналітики та звітності, усе це лежить в основі подальшої ефективної роботи і розвитку компанії вцілому» [1].

Контроль охоплює усі рівні управління підприємством і реалізується через наступні основні функції:

- попередній контроль – оцінка доцільності управлінських рішень до початку реалізації операцій;
- поточний контроль – безперервний моніторинг ходу виконання планів і завдань;
- підсумковий контроль – аналіз досягнутих результатів у порівнянні з цілями та нормативами.

Контрольна діяльність є невід’ємною складовою стратегічного, тактичного й оперативного управління, сприяє підвищенню дисципліни, відповідальності, обґрунтованості планування та загальної ефективності менеджменту. Він реалізується у формах:

- фінансового контролю (аналіз витрат, доходів, рентабельності);
- управлінського контролю (оцінка ефективності рішень і реалізації управлінських функцій);
- внутрішнього аудиту;
- контролінгу (інтеграція контролю з аналітикою та плануванням).

«Контроль в менеджменті одночасно формує триногу: по-перше, це – одна з багаточисельних виділених функцій управління; по-друге, контроль – це одна з основних функцій управління, так звана аналітична підфункція щодо технологічного способу виробництва, яке завершує процес ефективного впливу на об’єкт управління, забезпечує інтегрованість

в наступну основну функцію – координація та підтримує безперервність процесу управління де розв’язує поставлене завдання, досягається мета; по-третє, кожне управлінське рішення супроводжується наглядом на кожній стадії менеджменту» [1].

Особливого значення контроль набуває в умовах динамічного середовища, високої конкуренції, нестабільності та ризиків. У таких обставинах важливо забезпечити гнучкість і адаптивність контрольних механізмів, застосовувати цифрові інструменти моніторингу, використовувати індикатори ефективності (KPI), а також впроваджувати системи раннього попередження.

Отже, контроль в системі менеджменту підприємства є не лише інструментом обліку та перевірки, а інформаційною основою управління, що сприяє досягненню стратегічних цілей, підвищенню конкурентоспроможності та забезпеченню стійкого розвитку підприємства.

Контроль як управлінська функція є невід’ємною складовою системи менеджменту підприємства та виконує роль інструменту зворотного зв’язку між об’єктом управління та керуючою підсистемою. Його основне призначення полягає в оцінці реального стану контрольованого об’єкта та фактичного рівня виконання прийнятих управлінських рішень.

В умовах ринкової економіки контроль набуває нових значень і форм, сприяючи ефективній реалізації бізнес-процесів через механізми оцінювання, коригування та попередження відхилень. Застосування економічних інструментів контролю дозволяє підвищити результативність діяльності підприємств різних організаційно-правових форм. Особливої ваги набуває інтеграція державного контролю з внутрішніми системами контролю підприємства, що забезпечує відповідність використання ресурсів цілям, зокрема в межах виконання державних контрактів, програм і тендерів.

Контроль у системі менеджменту дозволяє:

- визначити якість управлінських рішень;
- оцінити забезпечення ресурсами, рівень напруженості завдань;
- виявити відхилення, їх причини та потенційні наслідки;

– запобігати негативним явищам і підвищувати управлінську відповідальність.

Як засвідчує міжнародна практика, система внутрішнього контролю на підприємстві включає три ключові компоненти: сфера контролю – набір норм і регламентів, що визначають поведінку персоналу й управлінські відносини; система бухгалтерського обліку – облікова політика та правила реєстрації господарських операцій; контрольні дії – спеціальні перевірки, які здійснюються працівниками підприємства з метою виявлення порушень або відхилень.

Таким чином, контроль у системі менеджменту – це не лише технічна функція перевірки, а стратегічно важливий інструмент управлінського впливу, який забезпечує обґрунтованість, прозорість і результативність управління підприємством в умовах підвищеної невизначеності та зовнішнього тиску.

Список використаних джерел

1. Ерфан В.Й, Ваш М. М., Сухолов Е. А. Контроль як функція менеджменту. *Науковий вісник Ужгородського Університету. Серія Економіка*. Випуск 1 (61), 2023. С. 86–90.
2. Кіртока Р. Г., Масленніков Є. І., Музиченко Т. О. Теоретичні аспекти ефективності управлінської діяльності. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2023. Том 22. Вип. 1 (53). 2023. С. 393–404.